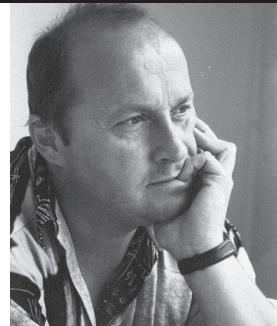

Milan Vincetič

Saša Pavček: *Obleci me v poljub.*

Založba Miš; Dob pri Domžalah, 2010.

Vsekakor že poetičen naslov pesniškega prvenca Saše Pavček namiguje na vsebino njene lične knjige, ki jo prevevajo sugestivni toni ljubezni/erotike; ti se seveda “uglašujejo v skladje protislovja” na (gledališkem) odru in pod njim ter samosvoje trepetajo, ugašajo ali izhlapijo v žareče repatice obnebjva sveta, v katerem pritajeno čakamo, da nekdo “primakne stol in se skloni (k nam) v skoraj poljub”. Ljubezenska lirika, ki se odvija pred nami kot scenosled “razuzdane tišine” dveh, se hote ne zateka v visokoletečo umetelno, torej artifično metaforiko, filozofičnost, kaj šele v hermetizmu, hkrati pa smelo obide vsiljive signature verizma ter prisega na komunikativnost, torej na naracijo senzibilnega/intimnega prvoosebnega izpovedovalca, mestoma tudi pripovedovalca, ki je še najbližje žlahtnemu šansonu, kar se izrazi tudi na interpretaciji na priloženi zgoščenci, ki še zdaleč ne želi biti zgolj linearno govorjena zvočna knjiga, ki se zadovoljuje z občutenim (avtorskim) branjem. Ali kot pravi Peter Kolšek v spremni besedi: “Sodobna ljubezenska poezija ima ob vsej nesramežljivosti eno ‘sramežljivo’ lastnost: izogiba se neposredni prvoosebni izpovedi. Pesmi Saše Pavček se ne”.

In to res dobesedno. Naj gre za še tako skrušene ljubezenske situacije, ki so očitne predvsem v drugem razdelku, ali za (za)ljubljene tone, ki prevladujejo v večini zbirke, torej gradacije pričakovanja, hrepenenja in dotikov, se ti vedno smelo “oblačijo v poljub” ali v lik/obraz ljubljene osebe, ki je spet eno samo “skladje med seboj nasprotnih sil”. Sil, ki dobesedno poveznejo skodelico kupidovske tehtnice z utežmi tradicionalnih atributov ljubezni, kot so srce, poljub, dlan, besede, lepota, iskrenost ... Ali kot stoji v pesmi *Srce rokavica*: “Sebe vso bom slekla, / naga si bom kožo obrnila, / z lica belega na krvavo stran / in se vrgla – vsa, / vrgla se nazaj na tvojo dlan.” Čeprav je tu in tam čutiti romantiziran pridih, vsekakor ne gre za wertherjevsko matrico/kaprico, temveč za prefinjeno taktilno razbiranje

površine in globine "skrivnosti hieroglifa", ki se "zatika v spomin dotika", torej v čutnost, ki prej prekipi v vnovično iskanje čudeža ljubezni kot v neobvladljivo ekstatičnost telesa in duha. Prav iskanje ključa tega sladkega življenjskega blodnjaka se preliva v blagoglasno potovanje skozi zasenčene krivulje "spregatve srca", ki se medtem projicira v nepotvorjeno "podvojeno svetlobo v ogledalu".

Zrcalni refleksi/odbleski prvoosebnega lirskega izpovedovalca, ki se izraža v številnih prestopih/sestopih na relaciji znotraj-zunaj in nasprotno, je tisti akord, ki daje pričujoči lirski izpovedi vsevišnjo merico vitalizma, ki je sicer nismo vajeni v tradicionalni (slovenski) ljubezenski liriki, ki jo prežemajo predvsem melanholični toni. Pretekle/zavrnjene ljubljene osebe – v nasprotju s to liriko – so bile po večini povzdignjene ali mistificirane z "okusom po nedosežnosti", torej deviškosti, zato so (od)živele zgolj kot virtualno-fazmagorični odtisi z angelskim nimbom. Ljubljena oseba, konkretno (možati) moški, pa je v pričujoči knjigi "ostrostrelec mojega telesa", torej bitje, ki osvaja želj(e)ne pokrajine predvsem s svojo vročično prisotnostjo, ki deluje kot danost, ne pa kot imperativni (božji, metafizični) dar. Ali kot pomenljivo prebiramo v pesmi *Dihanje*: "Spala sem med tvojimi nogami – / gora v vznožju rečnih dveh rokavov. / Od nekdanj med bregove položena, / ne sprašuje, zakaj, kako je legla tja, // tam pač je in bo tako ostala", kajti, "drug za drugega živita, / kot hoče stari svet, / in to skladje traja, traja ..."

Naj bo "gen sveta" še tako večplastna podoba, ki si jo lahko razlagamo tako s teološkega kot z razsvetljenskega ontološkega zornega kota, ta zaznamuje ter obvladuje naš svet z močjo nedojemljive strasti in slasti, ki jo poganja predvsem weltmaschine erotike/življenja, torej sokov, ki (vz)brbotajo v naših žilah kot "paritveni ples dveh ozárjenih jelenov". Saša Pavček za ponazoritev čutov/čustev večkrat projicira pejsaže ali prizore/aneddote iz narave (gora, reka, sneg, morje, drevje, nekatere živali ...), ki jih naniza v svojih čutnih pesmih/pismih kot vinjete/arabeske ali odmeve besed, izrečene z naklonom "čarnosti ženstvenih besed". Prav iskanje magije "njegovih dveh besed", ki so pravzaprav njune, je tisti diktat, ki prepreda pesmi z nemirnim sočivom, tudi z drgetom kože in belino prsi, zaradi katerih (ona), ko jih pije, "postaja nedrje cela". Telo, še posebno žensko, česar se pesnica še kako zaveda, tako ostaja večni (iz)vir, ki dražljivo in hoté ponika/prenikne prav takrat, ko si najbolj žejen, in se zasune, ko si najbolj odžejan. Kajti, kot sama pravi, gre za skrivnost preigravanja plesa, ki "vžiga strast in me blazni", preskokov in prestopov, v katerih postaja "ujetnica sladke bolečine".

Zanimivo je, da svoje ali njegove poljube predvsem v prvem (obsežnejšem) razdelku knjige, ki ga prežemajo svetlejši toni, čeprav se nekaj

zadnjih pesmi že nagiba k potemnjenim razhajanjem, poimenuje z različnimi imeni (poljub kostum; poljub zapisan; poljub obljub; poljub gostilniški), medtem ko se v drugem razdelku, v katerem se oglašata tako mrtvi brat z oblaka kot bolečina ali dvom ob bivanjski neizpoljenosti (*Nimam hčerke; Zakaj ženska preživi*), pojavljajo posinjene slike ter trpki trenutki (samo)vpraševanja ob vonjih minevanja ter spominih, ki so obrobjeni z “vrzelmi najglobljih bližin”. Ljubezen kot hafisovska svet(n)a (od)rešitev nenadoma splahni, v pesmi pa se naseli teža (pre)nehanja ali dvom o posmrtnem nadaljevanju, kajti “nimam hčerke, ki bi nasledila / mojo ženskost, ne da bi vprašala, / če ženskost osrečuje ...”

V pesmih se torej mrestijo drobci mozaične nostalgije (*En šanson Les Pleurs de Paris*), prej vzhičen lirski subjekt pa nenadoma otrpne v latentnost, v pričakovanje spanca (ne še smrti), ki odpira vrata bolj v ponotranjeno pribežališče kot v ljubezensko strast: gre torej za pomirjenost / sprijaznjenost, za hojo “po lestvi zopet gor, / ponižno, pod napeti svod maneže” z “lahkotnostjo teže, / (pod katero) bova negibna / v večnosti spala / v ledeni kristal / zamrznjena dva”. Sneg v zadnji pesmi, ki naj jo “sprejme v jato, / da pade na telo, ki ga ljubi”, nenadoma postaja pograd, ki se ji ga ne ljubi zapustiti, (vse)mir, ki se naseli vanjo, pa jo vodi le k sebi, torej v tesnobno dilemo med “pasti ali čakati”. Taka drža je seveda ne osrečuje niti docela pogublja, četudi že “dnevi padajo v ravni črti črnih domov”, kar še najbolj spominja na trpežnost in sprevrženost krščanskih vic.

Njen svet torej zamira v negibnost in samo vprašanje časa ali česar koli je, ali bo spet prhnil v “tekmo z dirigentom” ali pa se posrkal vase, torej v “privid moža, / ki v snu ga še vedno kličem: *Ljubezen moja, Beatrice*.”

Saša Pavček nas kljub “vreli krvi, ki se skoz srce napaja”, pušča na previsu globeli, na katero s(m)o se povzpeli vsi tisti, ki s(m)o kdaj ljubili in ne slutili, ali je ljubezen resničnost ali zgolj vzkipljivost čutov/čustev, ki nas obvladujejo z omamno prešušno iluzijo.

Kakor koli: njene pesmi – kot tudi biseri svetovne ljubezenske poezije – seveda ne morejo odgovoriti na omenjeno razliko, posijejo pa, in to prav pogumno, z neizkrivljenim stožcem svetlobe v sobane ljubezni ter za hip odsenčijo njene (ne)hoté(no) potemnjene kotičke.

To je poezija, ki navdihuje s svojo iskrivo neposrednostjo, zato bo brez dvoma ostala več kot le všečni (ženski) prisij – kar dokazuje že tretji natis – v zakladnici slovenske ljubezenske poezije, kot “pridih (ali) svetloba nečesa, / ki mineva in hkrati se rojeva”.